ks. Hij behoorde haar niet meer toe. Hij as aan haar en zij was aan hem vervreemd. Ook al bleef hij nog in haar verkeeren, die wereld zou hem niet meer zien. Hij zou er nog zijn, maar buiten haar om. Hoorende niet meer aan haar, maar aan een hooger sfeer, waarin hij feitelijk door zijn opstanding was ingegaan.

Maar Jezus had zijn jongeren lief. Het aangrijpend scheiden van zijn jongeren in Gethsémané, het scheiden van Petrus in de Raadzaal, het scheiden van Johannes op Golgotha, kon niet *het* afscheid zijn. Niet de wereld, maar *zij* moesten hem na zijn Verrijzenis zien. Ze moesten in hun nieuwe verhouding tot hem worden ingewijd. Ze moesten, in zijn Verrijzenis zelve herboren, de apostolische zalving ontvangen. Ze moesten worden voorbereid op den overgang tot de nieuwe verhouding, als zij alleen op aarde en hun Meester in den hemel zou zijn.

En daartoe had Jezus ook dat laatste offer gebracht, om niet terstond na zijn opstanding, maar eerst weken daarna ten hemel op te varen, en al die dagen nog de heerlijkheid te derven die hem wachtte op Gods troon.

Maar duren kon dit niet. Het moest een einde nemen. Het was een heilige pauze in zijn verheerlijking, uit liefde aanvaard, maar die op het kortst moest saamgetrokken.

Het kon en mocht niet zijn al die dagen een voortdurend verkeer met de zijnen. Dan had het niet aan zijn doel beantwoord, dan zou het niet aan de scheiding die komen moest, gewend hebben. En daarom niets dan een nu en dan verschijnen, om dan weer zich terug te trekken. Eerst veelvuldiger, daarna spaarzamer, en eindelijk de algeheele afbreking, om straks bij Damaskus en op Pathmos slechts voor een vluchtig oogenblik zich te openbaren.

En daar tusschen in ligt het finale afscheid. De laatste ontmoeting op den Olijfberg, met Gethsemané aan den voet, breed daarachter Jerusalem, en achter Jerusalem Golgotha en de spelonk waaruit hij verrees.

Zijn laatste bevel had Jezus hun meegedeeld. Het oogenblik van scheiden stond nu zóó zóó te komen. En toen van den top van den Olijfberg verhief hij zich uit hun midden, en voer, dat ze 't zagen, al hooger op, tot de lichtwolk kwam en hem onderschepte, en engelen uit den lichtglans openbaar werden, die zijn jongeren 't laatste troostwoord toeriepen: „Van u gegaan, maar om eens weder te keeren. Eens wordt heel de wereld zijns!

Waar die hemelen zijn, waarheen Jezus opvoer, blijft ons een mysterie. We zoeken ze daarboven, en heel de Schrift zegt 't ons, en ons eigen hart geeft er een echo op, dat de hemelen der heerlijkheid zich boven ons welven.

Het is ons een ingeschapen zielsbehoefte, den troon onzes Gods niet om en bij ons, noch beneden ons, maar daarboven te zoeken. De hemelen zijn Gods troon en de aarde is de voetbank zijner voeten. Naar die hemelen zien we op, waarvan ons 't licht komt, waar Gods starren flonkeren in 't firmament, waarvan de regen tot ons nederdaalt en doorvochtigt de aarde en zegen om ons spreidt. Maar afmetingen gelden hier niet. De hemelen onzes Gods zijn niet van onze stoffelijkheid, rekenen niet met onze afstanden, zijn niet in de maat van het eindige begrepen.

Ze zullen zich eens voor ons ontsluiten waar wij het niet vermoedden, ze zullen niet zijn waar we gegist hadden. Maar in ongekende heerlijkheid zullen ze hun poorten voor ons openen. En het is tot *die* heerlijkheid dat Jezus, toen hij opvoer, is ingegaan.

Och, dat Gij de hemelen scheurdet! riep Jesaia in zijn zielsbeklemdheid uit, want opgevat in zijn diepsten zin, was *dit* onze ellende, dat onze wereld door haar zondig ontaarden van den hemel onzes Gods was afgesloten. Het heilige daarboven, het onheilige om ons heen en in ons eigen hart.

En dan telkens een opzien naar boven, naar den hemel die van koper scheen, en welks gesloten vensters en poorten nauwlijks onze gebeden doorlieten.

Op dien hemel waren we aangelegd, voor dien hemel waren we bestemd, alleen een leven in gemeenschap met dien hemel kon aan onze existentie op deze aarde haar van God bestemden glans bijzetten.

Niet wij konden tot die hemelen opklimmen, om hun poorten te ontsluiten; en daarom, al wat ons restte was, om naar dien hemel op te zien, naar dien hemel te staren, en naar dien hemel te roepen en te smeeken, of onze God, of Hij, die 't alleen kon, ons dien hemel scheuren en ons den toegang tot dien hemel weer ontsluiten mocht.

En dat gebed nu is in Christus verhoord. Eerst doordat hij uit dien hemel nederdaalde, en toen doordat hij tot dien hemel opvoer.

Door dit laatste zelfs nog veel sterker dan door zijn nederdalen. Want, zeer zeker, toen Jezus op aarde vertoefde, was boven hem steeds een geopende hemel, en waren het de engelen Gods die opklommen en nederdaalden boven den Zoon des menschen. Maar toch, eerst door Jezus' hemelvaart is de gemeenschap tusschen hemel en aarde op breede schaal, duurzaam en blijvend, gevestigd.

Hij voer op, niet gelijk hij nederdaalde, maar in zichzelven opvoerende onze menschelijke natuur. Als de Zone Gods kwam hij tot ons, maar als de Zoon des menschen ging hij ten hemel binnen.

Zijn hemelvaart is geen afbreken van de gemeenschap met de zijnen, maar veeleer een vastleggen voor eeuwig van den band die hem aan zijn heiligen op aarde verbindt.

Wonderbaar wederzijdsch is zelfs die gemeenschap. Hij, ons Hoofd, en in hem ons leven bij God verborgen, maar ook omgekeerd, hij, onze Heiland, woning in de harten der zijnen makend en nabij hen met zijn majesteit, zijn genade en zijn Geest.

Geen oogenblik meer afbreking, veel min verbreking van den band die onze aarde aan den hemel verbindt, maar in het heilig mysterie een steeds voortgaande, levendige, heilige uitstraling van licht en glans, van kracht en mogendheid uit den Hooge naar ons, en daartegenover een in even heilig mysterie rusteloos opklimmen van ons geloof, onze liefde en onze hope naar den Troon der heerlijkheid.

Door op te varen naar den hemel is Jezus ons niet verder geworden, maar dichterbij gekomen.

Wat nu trilt en leeft en werkt is een gemeenschap tusschen den Koning der heerlijkheid en zijn heiligen op aarde, niet meer gebonden aan de opperzaal, niet meer beperkt tot een berg in Galilea, maar stralende heel deze wereld door, zoover er zielen zijn die hij verloste en toebracht, en die in smeeking naar hem uitgaan.

Het is nu een onzichtbaar, onwaarneembaar maar niettemin krachtdadig en stelselmati doorwerkend Goddelijk regiment, dat Christus als ons Hoofd over heel dit aardrijk tot gelding brengt.

In de woestijn toonde satan Jezus de Koninkrijken der wereld en spiegelde hem over die Koninkrijken een diabolisch regiment voor. Dat sloeg Jezus af, en voor wat hij toen afsloeg, ontving hij nu, als de kroon op zijn Verlossingswerk, het geestelijk en Goddelijk regiment over alle volken en natiën. Zoo voleindt hij over heel deze wereld, wonderbaar en majestueus, die langzame voorbereiding van geestes toestanden, die eens tot de voleinding leiden zullen, om alsdan zijn eeuwig Koninkrijk volkomenlijk op deze zelfde wereld, vanwaar hij opvoer, te vestigen.

Zoo *zijn* de hemelen gescheurd, zoo zijn de vensters en poorten des hemels ontsloten, om nooit meer gesloten, zelfs niet omsluierd te worden.

Wie nu nog voor een koperen hemel met zijn gebeden staat, heeft dit slechts aan zijn eigen ongeloof en zijn eigen ongeestelijkheid te wijten.

Maar voor hem, voor haar, die gelooft, zijn de hemelen geopend, en straalt uit dien geopenden hemel in de duisternis van deze wereld en in de duisternis van ons eigen hart, een zachte, zalige glans van licht, liefde en leven. En de ziel die er door gekoesterd wordt, heeft nu reeds „wandelingen daarboven" onder Gods heiligen, en ziet met een lach van vreugde op 't gelaat de ure naderen, dat ze, na hier den loop voleind te hebben, ook zelve tot die volle heerlijkheid zal ingaan.

De eerste Christenen voelden dat, en droegen daarom onder blijde jubelzangen, in witte kleederen, hun in Jezus ontslapen dooden, ten grave uit.

Wij, op verderen afstand van den Olijfberg, volgen andere usantiën, zij 't maar nooit met minder vaste hope voor onze dierbare ontslapenen in 't hart.

Amsterdam, 18 Mei 1906.

Nadere correspondentie.

Gelijk men zich herinneren zal, waren in Friesland sommige broeders bezorgd, dat de splitsing hunner kerken in twee particuliere Synodes nadeelig zou blijken voor de belangen die de Friesche kerken gemeenschappelijk verzorgen, zooals de Zending enz. We wezen er daarom op, dat niets de Friesche kerken belette voor deze gemeenschappelijke belangen een nadere correspondentie aan te gaan of zelfs een vereenigde zitting van beide Synodes te houden.

Ds. de Geus, die dit denkbeeld overnam, schreef in de *Friesche Kerkbode* een uitnemend artikel, waarin hij eerst uiteenzette, op welke wijze deze „nadere correspondentie" ontstaan was, hoe ze in onze oude Gereformeerde kerken practisch geregeld was en daarna in Art. 48 van onze Kerkenorde officieel werd gesanctionneerd.

Hoewel we met den hoofdinhoud van dit artikel van harte onze instemming betuigen, veroorloven we ons toch enkele kantteekeningen te maken, die Ds. de Geus wel als broederlijke critiek zal willen beschouwen.

Naar het ons voorkomt, legt Ds. de Geus wel wat al te veel nadruk op de gevaren, die aan zulk een nadere correspondentie verbonden kunnen zijn. Die bezwaren zijn volgens hem tweeërlei. Vooreerst, dat de deputaten eener sterkere Synode wel eens wat veel overwicht konden doen gelden op een zwakkere Synode, waardoor aan de zelfstandigheid der particuliere Synodes zou tekort worden gedaan. Al ontkennen we dit bezwaar niet, we gelooven toch dat men hier niet overdrijven moet. Deputaten eener naburige Synode kunnen, zelfs al kregen ze stemrecht, nooit meer dan twee of drie stemmen uitbrengen en van overheersching kan dus geen sprake zijn, tenzij dan door de overtuigende kracht hunner argumenten. Dat in den eersten tijd onzer Kerken, toen alles nog ongeordend was, een sterkere provincie zich wel eens wat veel inliet met de huishoudelijke aangelegenheden eener naburige provincie, is geen reden om voor herhaling van dit kwaad te vreezen, nu de toestanden geheel anders geworden zijn. De beslissende macht berust toch altoos bij de leden der eigen Synode. Bovendien kan kwalijk ontkend worden, dat de *persoonlijke invloed* van deputaten eener naburige provincie soms zeer nuttig gewerkt heeft. Op de particuliere Synode van Zuid-Holland in 1618 hebben de afgevaardigden der Noord-Hollandsche Synode, die tot de meest besliste Gereformeerden behoorden, niet weinig er toe bijgedragen om de Synode van Zuid-Holland in Gereformeerd spoor te leiden. Ook in Utrecht en andere provincien is hetzelfde geschied en zoolang deze invloed alleen gevoelend wordt door argumenten en adviezen, is daartegen ook geen het minste bezwaar. De zelfstandigheid van een kerkeraad wordt niet teniet gedaan, wanneer hij advies ontvangt in moeilijke omstandigheden van een Hoogleeraar in het Kerkrecht. En de zelfstandigheid eener particuliere Synode wordt evenmin aangerand, wanneer deputaten eener zuster-synode haar dienen van advies.

Moeilijker is natuurlijk de vraag, in hoeverre aan deze deputaten ook een beslissende stem kan worden toegekend. Ds. De Geus merkt terecht op, dat vroeger als regel gold, dat deputaten eener naburige Synode alleen dan stemrecht hadden, wanneer het besluit ook hunne kerken aanging, zoo bijv. wanneer een Generale Synode verzocht moest worden, hulp moest worden verleend aan buitenlandsche Kerken enz. Hij stelt daarom voor dat de a.s. Particuliere Synodes het volgende voorstel zullen aannemen:

de Particuliere Synode van Friesland (zuidelijk gedeelte),

de eenigheid der Gereformeerde kerken in de provincie Friesland zooveel mogelijk wenschende te behouden,

en lettende op Art. 48 der D. K. O.,

noodigt de Partic. Synode van Friesland (noordelijk gedeelte) uit, tot het houden van correspondentie.

Daartoe verzoekt zij aan de Particuliere Synode in het Noordelijk deel, twee broeders te willen aanwijzen, die door de Synode. kerk zullen worden genoodigd op de e.v. Particuliere Synode in het Zuiden, om deel te nemen aan die vergadering met adviseerende stem in de zaken die uitsluitend de kerken van Friesland (Z. G.) betreffen, maar met beslissende stem in alle andere zaken;

en deelt zij mede, dat zij tot hetzelfde doel aangewezen heeft de broeders . . . . . die op dezelfde conditie als bovengenoemd genoodigd, gaarne aan de vergaderingen van de Partic. Synode van Friesland N. G. zullen deel nemen.

Naar het ons voorkomt, is dit voorstel volkomen in den haak, bakent het de grenzen van de bevoegdheid der deputaten op juiste wijze af en zullen de particuliere Synoden in Friesland wijs doen met dit voorstel in ernstige overweging te nemen.

Het tweede bezwaar van Ds. De Geus tegen de nadere correspondentie is, dat daardoor de noodzakelijkheid eener Generale Synode minder sterk gevoeld zal worden, en door de nauwe verbinding van twee of meer particuliere Synodes wel eens gedwongeerd zou kunnen worden aan de bevoegdheid der Generale Synode. Het is zeker waar, dat in de 17e en 18e eeuw, toen de Generale Synodes door de Overheid belet werden, de Kerken door deze onderlinge correspondentie in het gebrek eener Generale Synode hebben trachten te voorzien, en daardoor wellicht de prikkel om tot een Generale Synode te komen, eenigszins verflauwd is. Maar nu onze Kerken, gelijk Ds. De Geus terecht opmerkt, reeds zeventig jaar lang geregeld hare Generale Synodes houden, kan van dit bezwaar toch geen sprake meer zijn. En evenmin is de bedenking juist, dat door deze correspondentie de rechten der Generale Synode zouden kunnen worden aangetast. De bevoegdheden der Generale Synode zijn door de Kerkenordening geregeld. De Generale Synode alleen kan besluiten nemen over zaken, die *alle Kerken in 't gemeen* aangaan. Een of twee particuliere Synodes bijv., die besloten op eigen hand een nieuwe Bijbelvertaling uit te geven, — Ds. De Geus noemt dit voorbeeld, — zouden daartoe volgens onze K. O. de bevoegdheid missen. Wanneer voorts door „nadere correspondentie" tal van moeilijkheden uit den weg geruimd kunnen worden, die anders door de Generale Synode beslist zouden moeten worden, ligt hierin eer een voordeel, dan een nadeel. Onze K. O. zelf schrijft voor, dat alleen die zaken, die op de mindere vergaderingen niet beslist kunnen worden, op de meerdere moeten gebracht worden. Het agendum onzer Generale Synodes is gewoonlijk zoo overladen, dat de tijd voor ernstige beraadslaging over gewichtige quaesties wel eens ontbreekt. Hoe meer het agendum ontlast wordt, hoe beter dit voor den arbeid der Generale Synode zal wezen.

Ten slotte veroorloven we ons nog op te merken, dat het houden van vereenigde zittingen van twee particuliere synodes voor een bepaald doel zeker niet minder aanbeveling verdient, dan onderhandeling door deputaten. Het bezwaar door sommigen geopperd, dat de K. O. van zulke gecombineerde zittingen niet af weet en daardoor tusschen de Generale Synode en de particuliere synode een soort tusschenvergadering zou ingeschoven worden, gaat o. i. van een onjuiste beschouwing van ons Kerkrecht uit. Vooreerst is een gecombineerde vergadering van twee lichamen *voor een bepaald doel* niet een nieuwe soort „meerdere vergadering", evenmin als wanneer bijv. twee kerkeraden op een bepaalde plaats nu en dan gezamenlijk vergaderen, om beslissingen te nemen over den Zendingsarbeid enz., daardoor een „meerdere vergadering" tusschen den Kerkeraad en de Classis gevormd wordt. En in de tweede plaats is het aantal der meerdere vergaderingen volstrekt niet een Goddelijk voorschrift, alsof men overal en te allen tijde juist de opvolging van classes, particuliere synodes en generale synodes zou moeten hebben. Een combinatie van meerdere provincies voor een bepaald doel (mits niet voor de algemeene belangen der Kerk) kan zelfs nuttig en wenschelijk zijn en wordt noch door Gods Woord noch door de Kerkenorde verboden. De particuliere synode van Noord- en Zuid-Holland hebben een gezamenlijke vergadering gehouden over de zaak van Caspar Coolhaes en niemand heeft dit ooit in strijd geacht met de Kerkenordening. De wettische opvatting van onze K. O., die aan dit bezwaar ten grondslag ligt, is in strijd met heel den aard van onze Kerkenorde, die zooveel mogelijk de vrijheid der Kerken eerbiedigt en voor alle dingen vraagt wat tot den welstand der Kerken dienen kan.

Een nieuwe Schriftverklaring.

I.

Het is een teeken van gezond geestelijk leven, wanneer de gemeente van Christus hongert en dorst naar het Woord Gods. Hoe uitnemend historische studies, dogmatische verhandelingen en practicale onderwijzingen zijn, het ware levensbrood blijft het Woord Gods. Alleen in dat Woord zal de gemeente troost voor elke smart, medicijn voor elke krankheid, wapenen tegen elken aanval, onderwijzing voor elke moeilijkheid op haar levensweg vinden. En naar mate Christus gemeente dichter bij dat Woord leeft, meer uit de fontein van dat Woord het water des levens schept, zal haar geloofskracht te heerlijker schitteren, haar roeping te beter worden verstaan, haar arbeid te rijker gezegend worden en haar overwinning over de wereld te zekerder zijn.

Ook in dat opzicht toont onze Gereformeerde Kerk, dat zij door Gods genade het hoogst en het zuiverst staat onder alle kerken op aarde. Tot de karakteristieke eigenschappen van het Calvinisme, zooals het in de historie zich ontwikkelde, behoort juist, zooals ieder toestemt, dat kleven aan Gods Woord. Met alle kerken der Reformatie deelt de Gereformeerde Kerk de overtuiging, dat het Woord Gods niet weggesloten mag als een kostbaar kleinood in de schatkameren der Kerk, maar dat het moet uitgedragen en gebracht worden tot heel het volk naar Christus bevel: Onderzoekt de Schriften, want die zijn het die van Mij getuigen. Maar onder de Kerken der Reformatie staat de Gereformeerde Kerk daarom het hoogst, omdat ze de eenheid van dat Woord Gods in Oud- en Nieuw-Testament handhaaft, voor geloof en leven geen ander richtsnoer en maatstaf erkent dan Gods Woord, en dat Woord in zijn onvergelijkelijke heerlijkheid en Goddelijke kracht ver boven alle oudheid der traditie, boven alle kerkelijk gezag, boven alle menschelijk woord stelt.

Het is dan ook de onsterfelijke verdienste van Calvijn, dat hij schier heel zijn leven besteed heeft om de Schrift in predicatie en exegese voor het volk uit te leggen, de verborgenheden van dat Woord te verklaren, en dat Woord toe te passen op alle omstandigheden des levens. Niet één der Reformatoren, noch Luther, noch Melanchton, noch Zwingli, heeft zoo diep gegraven in den goudmijn der Schrift als Calvijn. En nog altijd wordt door alle Theologen erkend, dat de reuzenarbeid, door Calvijn aan de verklaring der Schrift ten koste gelegd, wel de kostelijkste vrucht is geweest, die deze Reformator aan Gods Kerk geschonken heeft.

Aan dien grondtrek van het Calvinisme getrouw, heeft ons Gereformeerde volk in zijn beste tijden steeds hoogen prijs gesteld op goede Schriftverklaring. Nog worden werken als Patrick, Polus en Welsh, Henry en Stackhause, naast de vertaling van Calvijn's exegetische werken met gretigheid gezocht en gebruikt. Maar hoe uitnemend deze werken naast onze voortreffelijke kanttekeningen bij de Statenvertaling ook zijn mogen, toch spreekt het wel vanzelf, dat ze niet geheel aan de behoefte van onzen tijd meer beantwoorden. De Heilige Geest, die de eenige uitlegger is van Gods Woord, heeft door worsteling en strijd heen de Kerken steeds dieper geleid in de kennisse der Schrift. De rijke bronnen, die het onderzoek van het Oosten ontsloot, leverden kostelijke bijdragen voor het recht verstand der Schrift, die onze vaderen niet bezaten. En het leven van onze eeuw eischt weer een andere toepassing van de Schrift, dan onze oude Godgeleerden die boden.

Een nieuwe Schriftverklaring, die heel Gods Woord in zijn eenheid en veelheid voor ons volk verklaart, uitlegt en toepast, is dies een dringende behoefte van onzen tijd. En hoe dankbaar we ook zijn voor de vertalingen van Calvijn's exegetische werken en voor hetgeen mannen als Ds. Van Andel e. a. voor enkele boeken der Schrift ons hebben geboden, we hebben meer noodig dan dat. Alleen een verklaring van *heel de Schrift* in een vorm voor onzen tijd gepast, kan ons schenken wat de gemeente van Christus voor haar geestelijk leven behoeft.

Dat geen onzer theologen zich dusverre aan dezen arbeid gewaagd heeft, zal wel niemand bevreemden, die zich indenkt welke eischen zulk een verklaring der Schrift voor onzen tijd stelt. Een populaire Schriftverklaring, zal ze niet in phraseologie zich verloopen, maar metterdaad de kennisse der Schrift vermeerderen, moet de vrucht zijn van de meest ernstige en wetenschappelijke studie van elk boek, van elk hoofdstuk, van elk woord der Heilige Schrift. Reeds de eerste hoofdstukken van Genesis plaatsen ons voor vraagstukken zoo ingrijpend, zoo heel het gebied der nieuwere wetenschap omvattend, dat meer dan een menschenleven noodig is om hier tegenover de ongeloovige critiek weer de rechte lijnen te trekken. Was een schaar van wetenschappelijke mannen vooropgegaan, die van beslist geloovig standpunt uit, met volle erkenning van het gezag van Gods Woord, een breede reeks van studiën over heel de Schrift ons geleverd had, dan zou het betrekkelijk niet zoo moeilijk zijn om de vrucht van dezen wetenschappelijken arbeid in populairen vorm aan het volk aan te bieden. Maar ieder, die op het gebied der exegese thuis is, weet dat dit niet zoo is. De wetenschappelijke exegese stond een eeuw lang in dienst van modern ongeloof of halfslachtige Vermittlungstheologie. En wat daartegenover van geloovige zijde geleverd werd, droeg meest een Luthersch en geen Gereformeerd stempel. En wie nu bedenkt, hoe nauw het bij de populaire exegese aankomt op wat onze vaderen de analogie des geloofs noemden, zal verstaan hoe uiterst voorzichtig men te zijn heeft bij het gebruik zelfs van deze „geloovige uitleggers" van onzen tijd, opdat men niet onder het kleed van bijbelsche exegese allerlei voorstellingen bij het volk doe ingang vinden, die met de analogie des geloofs, gelijk de Gereformeerde Kerk die naar Gods Woord in haar belijdenisschriften uitsprak, in strijd zijn.

Dat Ds. Sikkel niettegenstaande deze ernstige bezwaren toch een poging gewaagd heeft om thans reeds een proeve van zulk een Gereformeerde Schriftverklaring aan ons volk te bieden, stemt tot dankbaarheid. Natuurlijk zal hij zelf de eerste zijn om te erkennen, dat dit niet *de* Gereformeerde Schriftverklaring is, die we op den duur noodig hebben. De wetenschappelijke voorstudie, die daarvoor noodig is, ontbreekt nog geheel, en zelfs een genie zou niet in staat zijn dat gemis te vergoeden. Maar waar ons thans levende geslacht toch inleiding in de Schrift noodig heeft en niet wachten kan totdat die wetenschappelijke arbeid verricht is, valt het te loven dat Ds. Sikkel met enkele andere Dienaren des Woords trachten wil voorloopig in deze dringende behoefte te voorzien. De opdracht van dit werk aan de Vrije Universiteit — voor haar een verrassing, omdat ze van te voren hiermee niet in kennis was gesteld — zal door de Vrije Universiteit zeker op prijs worden gesteld, omdat daaruit blijkt, dat ook onder die predikanten, die niet in eigenlijken zin haar leerlingen kunnen worden genoemd, deze stichting hartelijke sympathie heeft en de door haar beleden beginselen weerklank hebben gevonden.

Wat het werk zelf betreft deelen we nog mede, dat thans reeds twee deelen verschenen zijn. Vooreerst een *Inleiding tot de verklaring der Heilige Schrift als Gods Woord*, waarin Ds. Sikkel de beginselen uiteenzet, die bij de verklaring van Gods Woord hebben te gelden. Deze Inleiding, die „bij het ontbreken van een hermeneutisch werk, dat van de Gereformeerde beginselen uitgaat" als hulpmiddel dienst moet doen, is ook afzonderlijk in den handel verkrijgbaar gesteld. En voorts is als proeve van bewerking het eerste deel van Genesis verschenen, dat de hoofdstukken 1—2:4 omvat. Dit eerste deel bevat reeds meer dan 200 bladzijden. Zooals Ds. Sikkel meedeelt, is de medewerking ook van andere predikanten gevraagd en verkregen. J. W. A. van Schaik te Amsterdam zorgde voor een keurigen druk, op breed en degelijk papier. De uitvoering doet den uitgever alle eer aan.

Over den inhoud van de Inleiding en het eerste deel van Genesis zullen we een volgend maal nog nader spreken.

Een blijde tijding.

Ook in Rotterdam hebben de beide Kerkeraden der Gereformeerde Kerk zich opgemaakt om den scheidsmuur tusschen A en B te doen wegvallen.

Na ernstig beraad is een conceptacte van ineensmelting goedgekeurd, die nu aan de gemeente is bekend gemaakt met de navolgende toelichting:

De Kerkeraden, met dank aan den Heere zich verblijdende over de vereeniging der Gereformeerde Kerken in Nederland, die den 17 Juni 1892 in de Generale Synode dier Kerken te Amsterdam is tot stand gekomen;

overtuigd dat het naar den eisch van Gods Woord is om ook plaatselijk de eenheid der geloovigen zooveel mogelijk tot openbaring te brengen;

overwegende, dat hier ter plaatse geene dringende reden is om de ineensmelting nog uit te stellen, maar integendeel veel dat moet dringen om de plaatselijke gedeeldheid te doen ophouden;

van oordeel, dat echter tot de definitieve beslissing niet moet worden overgegaan, voordat de gemeenten hierover gehoord en met de regelingen, waarover de beide Kerkeraden het eens zijn geworden, bekend gemaakt zijn;

roept de Gemeenten saam tot eene vergadering, te houden Woensdag den 16 Mei 1906 's av. 8 uur voor de Kerk van A in de Hovenierstraat, voor de Kerk van B in de Nieuwe Westerkerk, opdat de leden der Gemeente gelegenheid ontvangen hunne eventueele bezwaren, opmerkingen en wenken ter kennisse van de Kerkeraden te brengen.

Namens den Kerkeraad A,
JOH. VISSER, *h. t. praeses.*
G. VAN BLEEK, *scriba.*

Namens den Kerkeraad B,
P. A. E. SILLEVIS SMITT, *h. t. praeses.*
A. M. MOLENAAR, *scriba.*

De Kerkeraden deelen voorts mede, dat naar hun inzien de ineensmelting behoort te geschieden onder de navolgende bepalingen:

We twijfelen niet of deze samenspreking met de gemeenten heeft tot resultaat gehad, dat het aangevangen werk onder den zegen Gods kon doorgaan. En Rotterdam kan dan evenals Amsterdam zich verheugen in de eenheid van het Gereformeerde kerkelijke leven.

Dat we ons van harte hierover verblijden spreekt vanzelf. Er ligt in nauwere aaneensluiting zoo ongemeene kracht. Kracht naar binnen, omdat alle gaven en talenten, die God aan de Kerk schonk, daardoor ten goede van allen komen. En kracht naar buiten, omdat waar broeders saam in liefde wonen, ook degenen die nog verre staan, vanzelf worden getrokken.

Naar we vernemen wordt, zij het dan ook in stilte, in menige nog gedeelde kerk aan dezen zelfden arbeid gewerkt. Natuurlijk eischt die arbeid groote voorzichtigheid en wijsheid. Een poging om bij elkander te komen, die niet slaagt, brengt allicht de broeders verder van elkander. Maar wanneer over en weer de geest van Christus heerscht, om niet te zien op wat men zelf bezit, maar op wat een ander noodig heeft, overwint de liefde alle bezwaren en struikelblokken. En straks wordt dan gejubeld en gedankt, omdat de eenheid, die Christus van den Vader voor zijn gemeente bad, ook zichtbaar naar buiten treden mag.

Geve Rotterdam's voorbeeld moed en kracht aan de Kerkeraden, die aan dezen arbeid getogen zijn, om niet te vertragen, maar met beleid door te zetten. En verwekke het die kerken, die nog niets deden, tot heilige jaloerschheid.

Uit de Pers.

Ds. Taselaar, die onze kerkelijke pers telkens verrijkt met practicale stukskens, en wiens vindingrijkheid op dit gebied onuitputtelijk schijnt, heeft het ditmaal in het *Gereformeerd Volksblad* over een „Wereld zonder God".

Daar woedt tegenwoordig een felle strijd in alle landen en onder alle volken. Het grootste deel der menschheid staat in volle wapenrusting, om den God des Hemels en der aarde in bittere vijandschap te bestrijden. Het groote punt, waarover het in die worsteling gaat, is: of alle dingen hier op aarde worden geregeld door God in den hemel, dan of de mensch de wetten stelt. In vroeger eeuw had het woord »godloochenaar" een ontzettenden klank. Als toen iemand durfde zeggen, dat hij niet aan God geloofde, werd hij als met den vinger aangewezen. Dat is thans zoo niet meer. Van alle kanten wordt nu stout en openlijk het bestaan en de kenbaarheid Gods geloochend. Met God nog rekening te houden is onwetenschappelijk. Het is in onzen tijd bij velen een blijk van gezond verstand, van verlichting en beschaving, niet meer